

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564
เรื่องมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่าและการบังคับคดีทรัพย์สินอื่น
ของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด¹

ศราวุฒิ อุวิทย์²

ยาเสพติดเป็นปัญหาสังคมที่มากที่สุดอันดับหนึ่งของแทบทุกประเทศทั่วโลก สำหรับในประเทศไทยปัญหาเรื่องยาเสพติดเป็นปัญหาที่น่าเป็นห่วงที่มีการสะสมและก่อให้เกิดผลเสียและผลกระทบต่อสังคมในทุกระดับเริ่ม ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศมาอย่างยาวนานที่สมควรได้รับการแก้ไข อย่างจริงจังถูกต้อง จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นได้ว่าปัญหายาเสพติดนับเป็นปัญหาสังคมที่มีความร้ายแรง ระดับชาติ เนื่องจากทุกสังคมต่างได้รับผลกระทบจากปัญหาดังกล่าว รวมถึงการแพร่ระบาดในสังคมไทยแม้จะ มีมาตรการ ป้องกันและปราบปรามผู้ลักลอบจำหน่ายและผู้เสพยาเสพติดมาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถขจัด และแก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปได้ เนื่องจากเป็นขบวนการที่มีความซับซ้อน และนับวันปัญหาดังกล่าว ยิ่งทวีความรุนแรง เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลจึงออกมาตรการใหม่โดยประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 และเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2564 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดใหม่ จำนวน 2 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาชญากรรมยาเสพติด (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564 พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 บังคับใช้วันที่ 9 พฤศจิกายน 2564 ประกอบด้วย 24 มาตรา โดยประมวลกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้เน้นหนักในการจัดการกลุ่มเครือข่ายที่กระทำผิดในระดับสังการหรือในระดับที่เป็น หัวหน้า ซึ่งที่จริงประเทศไทยเองอาจจะหาตัวคนกลุ่มนี้ยาก เพราะส่วนมากยาเสพติดมาจากต่างประเทศ ส่วนใหญ่ การดำเนินคดีที่พบ คือ จะดำเนินคดีไปถึงคนระดับสังการหรือคนที่เป็นหัวหน้ากลุ่ม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. 2564 เรื่องมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่าและการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑาพร วงศ์ทองสรรค์ คณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนนิผล และรองศาสตราจารย์จรัส เล็งวิทยา

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดอำนาจเจริญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

งานขนส่งยาเสพติดได้แล้ว แต่คนระดับสั่งการไม่ครอบครองยาเสพติดด้วยตนเอง ดังนั้น จึงไม่มีหนทางที่พบเจอพร้อมกับ ของกลางที่เป็นยาเสพติด กฎหมายยาเสพติดใหม่จึงมีเครื่องมือที่จะขยายผลไปสู่เครือข่ายกลุ่มใหญ่

อีกประเด็นที่สำคัญมาก ก็คือ การริบทรัพย์สิน ถ้าการกระทำความผิดเป็นความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งในกฎหมายเดิมคือพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เรียกโดยย่อว่า"สำนักงาน ป.ป.ส." ทำหน้าที่สำคัญประการหนึ่งในหลายๆ ประการคือ ทำหน้าที่ในการยึดและอายัดทรัพย์สินอื่นใดที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดอีกทางเพิ่มขึ้นมาด้วย นอกจากนั้นรัฐบาลก็ยังเล็งเห็นว่าทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น นอกจากเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วยังมีทรัพย์สินที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบค้ายาเสพติด เช่น การลักลอบค้ายาเสพติดแล้วนำเงินที่ได้ไปซื้อบ้าน ซื้อรถ ฝากไว้ในธนาคาร เป็นต้น ซึ่งทรัพย์สินเหล่านั้นก็จะเอาไว้ออู้คดีในกระบวนการพิจารณาคดีหรือนำไว้ใช้เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือบุคคลอื่น ทำให้การปราบปรามยาเสพติดทำได้ยาก รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการโดยจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน ขึ้นมาคณะหนึ่งเพื่อดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 16 (2) โดยจะตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของตัวผู้กระทำความผิดเอง และตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของบุคคลอื่นนอกจากตัวผู้กระทำความผิดได้ด้วย

โดยกฎหมายยาเสพติดฉบับใหม่นี้ขยายขอบเขตเรื่องการการยึด อายัดหรือริบทรัพย์มากขึ้น กล่าวคือ กฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจวินิจฉัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่ ถ้าหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินวินิจฉัยว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้เลยโดยไม่ต้องสนใจผลของคดีอาญาที่ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพียงแค่พิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หรือโอนกันไปที่ทอดก็ตาม ก็สามารถตามกลับมาได้หมด เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอริบทรัพย์ และอีกอย่างหนึ่ง คือ กฎหมายใหม่มีรูปแบบของการริบทรัพย์มากกว่าการริบทรัพย์เฉพาะเจาะจง คือ มีการริบทรัพย์ทดแทนและริบทรัพย์ตามมูลค่า ยกตัวอย่าง เช่น ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเอาเงินที่ได้จากการค้ายาไปซื้อรถยนต์มาในราคา 1,300,000 บาท แต่ในขณะที่ถูกจับกุมแล้วถูกยึดรถยนต์คันดังกล่าวมาด้วย แต่ท้ายที่สุดรถยนต์คันดังกล่าว ถูกนำออกขายทอดตลาดได้เงินแค่ 500,000 บาท ซึ่งตามกฎหมายเดิมเจ้าหน้าที่ก็สามารถริบได้แค่นั้น โดยมีมูลค่าที่หายไปคือเงิน จำนวน 800,000 บาท ซึ่งเจ้าหน้าที่ไม่สามารถไปยึด อายัดหรือริบทรัพย์สินอื่น ๆ ของบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ เพราะเป็นทรัพย์สินที่เขาได้มาโดยสุจริต สามารถริบได้เฉพาะ

ทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้าขายอย่างเดียว แต่พอเป็นกฎหมายใหม่ เจ้าหน้าที่สามารถริบทรัพย์สินอื่น ๆ ของบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้เพื่อทดแทนมูลค่า 800,000 บาทที่หายไปได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากเงินเดือนจากการทำงานโดยสุจริต ได้จากมรดก ได้จากการถูกหวย หรืออะไรก็ตาม ซึ่งเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้คือ การตัดวงจรทางการเงินของผู้กระทำความผิดความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งก็คือผู้ค้ายาเสพติด เพราะกฎหมายฉบับนี้มองว่าผู้ค้ายาเสพติดไม่กลัวเรื่องการถูกจำคุก อีกทั้งการสืบสาวไปถึงตัวผู้กระทำความผิดระดับสั่งการเป็นไปได้ยาก เหตุนี้ เมื่อถูกน้องถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับไป ก็เปลี่ยนสามารถเอาลูกน้องกลุ่มใหม่มาทำแทน ส่วนตัวคนสั่งการไม่โดนอะไรแล้วยังได้เงินอยู่เรื่อย ๆ ในมูลค่าที่มหาศาล กฎหมายจึงมีเจตนาในการเพิ่มมาตรการริบทรัพย์สินเพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้มากขึ้น³

ดังนั้นจากความเป็นมาและสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเรื่องมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่าและการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีความเห็นว่า ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ที่เกี่ยวกับมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน การริบทรัพย์สินตามมูลค่าและการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด นั้นมีปัญหาต่างๆ ในหลายประเด็น ซึ่งเป็นการลิดรอนสิทธิในเรื่องทรัพย์สินของของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ถึงแม้จะมีทรัพย์สินอื่นที่เกิดจากการประกอบอาชีพสุจริต ยังต้องถูกตรวจสอบหรือริบทรัพย์สินนั้นไป ดังที่จะนำมาศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

ปัญหาประการแรก ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เคยเกี่ยวข้องหรือเคยกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด โดยมาตรา 79 วรรคสี่ กำหนดไว้ว่า ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น โดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจากข้อสันนิษฐานของกฎหมายเช่นนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินย่อมต้องให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นโดยไม่ได้ให้สิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ถูกตรวจสอบชี้แจงที่มาของทรัพย์สินนั้นในชั้นตรวจสอบทรัพย์สินดังเช่นทรัพย์สินที่มีการตรวจสอบการจากการยึดหรืออายัดจากการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดรายอื่นๆ แต่อย่างใด ย่อมเป็นสร้างภาระการพิสูจน์ให้แก่จำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบต้องหาพยานหลักฐานเข้ามาพิสูจน์เพื่อหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายดังกล่าว ซึ่งถ้าฟังบุคคลธรรมดาทั่วไปย่อมไม่มีความรู้ในเรื่องการนำสืบหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายได้อยู่แล้ว ย่อมต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจ้างทนายความเพื่อแก้

³(ฉัตรสมุน พุทธิภิญโญ, กฎหมายควบคุมยาเสพติดเปรียบเทียบ, วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข 2560)

ต่างข้อสันนิษฐานของกฎหมายเรื่องนี้ในขั้นตอนการไต่สวนคำร้องภายหลังพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งรับทรัพย์สินดังกล่าว

ปัญหาประการที่สอง การที่ศาลสามารถไต่สวนคำร้องขอรับทรัพย์สินที่พนักงานอัยการขอให้ศาลสั่งรับได้ แม้ในคดีดังกล่าวพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกจำเลย ตามมาตรา 82 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาเสพติด ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดหรือหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินในคดีทั่วไป อย่างเช่นการรับทรัพย์สินในคดีอาญาการรับทรัพย์สินตามกฎหมายอาญาจะสามารถรับทรัพย์สินนั้นได้ก็ต่อเมื่อฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดหรือเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเท่านั้นจึงจะสามารถรับได้ ซึ่งหมายความว่าต้องได้รับความทรัพย์สินที่ต้องทำการยึดนั้นต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของบุคคลเป็นหลัก แต่ตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติดถึงแม้พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดไม่สั่งฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องผู้ที่ถูกฟ้องว่ากระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด แต่การรับทรัพย์สินยังสามารถดำเนินต่อไปได้ถึงแม้เจ้าของทรัพย์สินนั้นไม่ใช่ผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ดังนั้นจึงเกิดปัญหาทางกฎหมายว่าเพื่อให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลที่มีได้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดจึงสมควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัตินี้ด้วย

ปัญหาประการที่สาม การให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบปี กรณีศาลไต่สวนแล้วมีมูลว่ามูลค่าของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศาลสั่งรับนั้น ไม่สามารถติดตามหรือตรวจสอบหาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามมูลค่าดังกล่าวได้ ตามมาตรา 85 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญาเสพติด ซึ่งบทบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นการให้สิทธิแก่พนักงานอัยการในกรณีไม่สามารถติดตามหรือตรวจสอบหาทรัพย์สินหรือบังคับทรัพย์สินตามคำสั่งศาล แต่ได้มูลค่าของทรัพย์สินนั้นไม่เพียงพอต่อมูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งรับ พนักงานอัยการมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาทรัพย์สินของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินและมาตรานี้ไม่มีบทบัญญัติของกำหนดยกเว้นทรัพย์สินบางชนิดที่ไม่สามารถรับได้แต่กลับให้อำนาจในการยึดทรัพย์สินได้ทั้งหมด ซึ่งแตกต่างจากหลักการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งจะพบว่ามีการบัญญัติยกเว้นทรัพย์สินบางประเภทที่ไม่อยู่ในขอบข่ายแห่งการถูกบังคับคดีตาม มาตรา 301 และ 302 ถ้ามองถึงหลักการเคารพสิทธิทางด้านทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดหรือผู้ถูกตรวจสอบการที่บัญญัติกฎหมายเช่นนั้นย่อมเป็นบทบัญญัติที่ขัดกับหลักกฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 37

จากการศึกษาปัญหากฎหมาย เรื่องมาตรการตรวจสอบทรัพย์สิน การรับทรัพย์สินตามมูลค่า และการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายอาญาเสพติด พ.ศ.2564 ผู้ศึกษามีความเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือเพิ่มเติมกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สิน การรับ

ทรัพย์สินและการบังคับคดี ทรัพย์สินตามมูลค่าของผู้ถูกตรวจสอบหรือจำเลยที่กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งของประเทศไทย และของต่างประเทศดังต่อไปนี้

1.การแก้ไขเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา 79 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ซึ่งมีข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเงินหรือทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องหรือเคยกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ที่มีอยู่หรือได้มาเกินฐานะ หรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ เพราะข้อสันนิษฐานของกฎหมายในข้อนี้ยังไม่ได้เอื้อต่อบุคคลที่ถูกจับกุม เนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดแต่อย่างใด เพราะโดยส่วนมากบุคคลที่ถูกจับกุมเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เมื่อตกเป็นผู้ต้องหาในคดียาเสพติด ซึ่งอัตราโทษของความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามความหมายของคำว่ากระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ล้วนแต่มีอัตราโทษจำคุกสูงและพนักงานสอบสวนในคดีมักให้ความเห็นในการยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาลว่า คัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราว เนื่องจากคดีมีอัตราโทษสูงและเกรงว่าจะหลบหนี ประกอบกับผู้ต้องหาดังกล่าวเคยกระทำความผิดในลักษณะนี้มาก่อน เหตุนี้ผู้ต้องหารายนั้น จึงไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ว่าด้วยเหตุใด ซึ่งจะทำให้ผู้ต้องหาในคดียาเสพติดรายดังกล่าว ต้องถูกนำตัวไปฝากขังไว้ในอำนาจของกรมราชทัณฑ์ โดยเมื่อผู้ต้องหารายนั้นตกอยู่ในฐานะ ผู้ต้องฝากขังแล้ว ก็ย่อมไม่สามารถออกไปทำการแสวงหาหรือรวบรวมเอกสารพยานหลักฐานมาชี้แจงความสุจริตในทรัพย์สินที่มีคำสั่งตรวจสอบ ทรัพย์สินได้อย่างเพียงพอ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการยึดทรัพย์สินตามมูลค่า อย่างเช่นที่ปรากฏในกฎหมายอื่นที่มีการนำหลักดังกล่าวไปใช้และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการการพิสูจน์ความผิดของบุคคลรวมถึงเป็นการแสดงถึงการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกับบุคคลที่ถูกยึดหรือถูกตรวจสอบทรัพย์สิน อย่างเช่นคดีการยึดทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตที่มีสิทธิได้ชี้แจงถึงที่มาของทรัพย์สิน และบทบัญญัติดังกล่าวไม่สอดคล้องกับสภาวะการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน เพราะถ้าหากต้องการดำเนินการริบทรัพย์สินบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเป็นการตัดวงจรให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลดลงก็ไม่ควรกำหนดให้ข้อสันนิษฐานดังกล่าวใช้บังคับเฉพาะบุคคลที่เคยกระทำความผิดร้ายแรงเท่านั้น ควรบังคับใช้ให้ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกกรณีไม่มีข้อยกเว้น เพื่อให้เกิดการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทุกกรณีและเพื่อป้องกันการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะการเลือกปฏิบัติกับบุคคลที่เคยกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดฐานใดฐานหนึ่งเท่านั้น เหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นสมควรให้แก้ไขมาตรา 79 วรรคสอง จาก “เพื่อประโยชน์จากมาตรานี้ ถ้าปรากฏหลักฐานว่าจำเลยหรือบุคคลผู้ถูกตรวจสอบเป็นผู้เกี่ยวข้องหรือเคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อนให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบรรดาเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้นั้นมีอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด”

โดยแก้ไขเป็น “เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ การตรวจสอบทรัพย์สินของจำเลยหรือผู้เกี่ยวข้อง ถึงแม้จำเลยหรือผู้เกี่ยวข้องนั้น เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมาก่อน ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าจำเลยหรือผู้เกี่ยวข้องนั้น มีเงินหรือทรัพย์สินอยู่หรือได้มาเกินกว่าฐานะหรือความสามารถ ในการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเงินหรือทรัพย์สินของบุคคลนั้น เป็นเงินหรือทรัพย์สินที่บุคคลนั้นได้มาจากการประกอบอาชีพหรือกิจกรรมอย่างอื่นโดยสุจริต เว้นแต่จะปรากฏ หลักฐานอันชัดเจนและรับฟังได้ว่าอย่างมั่นคงว่าเงินหรือทรัพย์สินนั้นเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด”

2.การแก้ไขเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา 82 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ที่บัญญัติให้ศาลมีอำนาจได้ส่วนคำร้องขอริบทรัพย์สินที่พนักงานอัยการร้องขอให้ศาลริบได้ แม้คดีนั้นพนักงานอัยการจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่สั่งฟ้องผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องจำเลย เมื่อบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุถึงเหตุผลที่ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องจำเลย เนื่องจากพยานหลักฐานโจทก์รับฟังไม่ได้ว่า จำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 หรือพยานหลักฐานของโจทก์ยังมีความสงสัย จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา วรรคสอง 227

เหตุนี้ถ้าหากศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐานโจทก์รับฟังไม่ได้ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 ก็เท่ากับว่าจำเลยนั้นไม่ได้กระทำความผิดใดๆรวมถึงความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดมาตั้งแต่ต้น เหตุนี้ทรัพย์สินที่ได้มาหรือมีอยู่ย่อมไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดและเมื่อจำเลยไม่มีความผิด การที่จะปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดก็ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้เช่นกัน ซึ่งการยึดทรัพย์สินของบุคคลที่ไม่ได้กระทำความผิดไว้ตรวจสอบ หรือให้ศาลได้ส่วนคำร้องขอริบทรัพย์สินของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นต่อไปย่อมไม่เป็นธรรมกับบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินอย่างแน่นอน

แต่ถ้าหากเป็นกรณีศาลยกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐานของโจทก์ยังมีความสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้องหรือไม่ จึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 วรรคสอง ซึ่งแสดงว่าจำเลยอาจจะมีการกระทำความผิดจริงตามที่พนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล เพียงแต่พยานหลักฐานของโจทก์ยังมีเหตุสงสัยรับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ ซึ่งกรณีนี้ในส่วน of ทรัพย์สินก็อาจจะมียานหลักฐานที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินที่มีอยู่หรือได้มาเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งข้อนี้จึงเห็นควรให้ศาลได้ส่วนคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ต่อไปได้จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นว่าบัญญัติในมาตรา 82 วรรคหนึ่งของประมวลกฎหมายยาเสพติดยังไม่สอดคล้องกับหลักการยึดทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกตรวจสอบ เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินดังกล่าว เพราะถ้าหาก

บุคคลไม่ได้กระทำความผิดใดๆเลยทรัพย์สินที่ได้มาหรือมีอยู่ย่อมไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิด อีกทั้งในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดยกฟ้องเพราะจำเลยไม่ได้กระทำความผิด จึงควรให้ศาลยก คำของพนักงานอัยการที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินนั้นด้วย ให้ศาลมีอำนาจไต่สวนคำร้องของ พนักงานอัยการที่ยื่นขอให้ศาลมีคำสั่งริบทรัพย์สินได้เฉพาะในคดีที่ศาลยกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐาน ของโจทก์ยังมีความสงสัยและศาลได้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย ดังนั้นจึงเห็นสมควรแก้ไข มาตรา 82 วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ในกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือศาลมีคำ พิพากษาถึงที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใด ด้วยเหตุที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ให้ศาลยกคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ เว้นแต่ในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึง ที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐานของโจทก์ยังมีความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่และศาล ได้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลยและปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด”

แก้ไขเป็น “ในกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีผู้ต้องหาหรือศาลมีคำพิพากษาถึง ที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยรายใด ด้วยเหตุที่จำเลยไม่ได้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ให้ศาลยกคำร้องของพนักงานอัยการที่ขอให้ศาลริบทรัพย์สินที่ได้ยื่นไว้ เว้นแต่ในคดีที่ศาลมีคำพิพากษาถึง ที่สุดให้ยกฟ้องจำเลยเพราะพยานหลักฐานของโจทก์ยังมีความสงสัยว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่และศาล ได้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลยและปรากฏหลักฐานเป็นที่เชื่อได้ว่าทรัพย์สินในคดีนั้นเป็น ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด”

3.การแก้ไขเกี่ยวกับบทบัญญัติมาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ซึ่งให้ พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบ ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบนั้น ซึ่งตามบทบัญญัติ มาตรา 85 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 เป็นการให้สิทธิแก่พนักงานอัยการในกรณีไม่สามารถติดตาม หรือตรวจสอบหาทรัพย์สินหรือบังคับทรัพย์สินตามคำสั่งศาล แต่ได้มูลค่าของทรัพย์สินนั้นไม่เพียงพอต่อ มูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลมีคำสั่งริบ พนักงานอัยการมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สิน ของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้แต่ต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สิน ดังนั้นถ้ามองถึงหลักการเคารพสิทธิ ทางด้านทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดหรือผู้ถูกตรวจสอบ การที่บัญญัติกฎหมาย เช่นนั้นย่อมเป็นบทบัญญัติที่ขัดกับหลักกฎหมายในเรื่องสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 37 วรรคหนึ่ง ซึ่งการบัญญัติเช่นนี้อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมและก่อให้เกิดการ ติความไปในหลายแง่มุม อาจเกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากนี้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวย่อม เป็นการกระทบต่อบรรดาทรัพย์สินอื่นของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกตรวจสอบที่ได้มาโดยสุจริตหรือไม่ได้ เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดจากการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายการริบ ทรัพย์สินในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของต่างประเทศพบว่า ไม่มีการนำหลักการเรื่องการยึดทรัพย์สินมูลค่ามา ใช้แต่อย่างใด เพราะต่างประเทศยังมุ่งเน้นการยึดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเป็นหลัก เหตุนี้ จึงถือได้ว่ากฎหมายการริบทรัพย์สินของประเทศไทยยังไม่สอดคล้องกับกฎหมายการริบทรัพย์สินของ ต่างประเทศ แต่เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษและการป้องกัน

อาชญากรรม ที่มีเป็นวัตถุประสงค์หลัก คือการลงโทษ (Punishment) และ การข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) มาใช้ เพื่อแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางด้านยาเสพติดที่เกิดขึ้นในประเทศขณะนี้เมื่อประเทศไทยมีปัญหาอาชญากรรมที่เกิดจากยาเสพติดเป็นอันดับหนึ่ง การที่กฎหมายมีบทลงโทษที่รุนแรงและมีความแตกต่างจากประเทศอื่นก็มีข้อเสียหลาย เพราะถ้าหากกฎหมายไม่มีบทลงโทษที่รุนแรงย่อมไม่สามารถแก้ปัญหาในเรื่องยาเสพติดได้ เมื่อกฎหมายได้ให้อำนาจพนักงานการสามารถคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งและการบังคับคดีนั้นต้องไม่เกินมูลค่าของทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบ จึงไม่เป็นการละเมิดสิทธิในด้านทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดร้ายเกี่ยวกับยาเสพติดและผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว

แต่อย่างไรก็ตามเมื่อกฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการสามารถคำร้องต่อศาลเพื่อบังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้ถูกตรวจสอบได้ภายในสิบปี นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ซึ่งหมายความว่าทรัพย์สินอื่นที่ต้องถูกการบังคับคดีนั้น ไม่ใช่ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด อีกทั้งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มิได้ให้ ความหมายคำว่าทรัพย์สินอื่นที่ต้องถูกบังคับคดีตามมูลค่าที่ศาลกำหนดนั้น หมายถึงทรัพย์สิน ประเภทใดบ้าง เหตุนี้การบังคับคดีทรัพย์สินอื่นอาจเป็นการบังคับคดีทรัพย์สินที่ไม่อยู่ใน ขอบข่ายการบังคับคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และอาจส่งผลกระทบต่อ บุคคลอื่นที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แต่มีความเกี่ยวข้องกับ ทรัพย์สินที่จะถูกบังคับคดี เช่น ทรัพย์สินดังกล่าวเป็นสินสมรสระหว่างคู่สมรส หรือกรรมสิทธิ์ รวมระหว่างสามีภริยาที่อยู่กินโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส หรือผู้ถือกรรมสิทธิ์รวมในทรัพย์สินที่ยังไม่ได้แบ่ง หรือผู้ที่ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรม เป็นต้น

ซึ่งตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 หมวด 3 เรื่องมาตรการตรวจสอบทรัพย์สินมูลค่าตามมูลค่า มิได้มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ไว้ เหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติกฎหมายในการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และเพื่อให้การบังคับคดีทรัพย์สินอื่นสอดคล้องกับกฎหมายการบังคับคดีของไทยที่มีอยู่และเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นที่มีส่วนได้เสียกับทรัพย์สินนั้นสามารถใช้สิทธิของตนเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับทรัพย์สินที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยเพิ่มเติมในมาตรา 85 เป็นวรรคสี่ว่า “ในการบังคับคดีทรัพย์สินอื่นของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามวรรคหนึ่งให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งเกี่ยวกับการยึดหรืออายัดทรัพย์สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

เอกสารอ้างอิง

นัตรสุนัน พฤตภิณูโย, กฎหมายควบคุมยาเสพติดเปรียบเทียบ. วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข 2560.

สุพิศ ประณีตพลกรัง,กฎหมายยาเสพติด,พิมพ์ครั้งที่ 1(บริษัทวรรณจิรา จำกัด:สำนักพิมพ์นิติธรรม,2565),19
สุพัตรา แผนวิชุด,การนำหลักการริบทรัพย์สินตามมูลค่ามาใช้กับคดีอาญาทางเศรษฐกิจและการเงิน Adoption

of Value Confiscation in Economic and Financial Crime (บทความนี้ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
กฎหมาย คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มีนาคม , 2559 : 51 – 60.)

ธัญพงศ์ สังข์เพชร , ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครกร ไชยพงษ์ ,แนวทางการนำหลักการริบทรัพย์สินตาม
มูลค่ามาใช้กับคดียาเสพติด บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

รองศาสตราจารย์ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์, อาจารย์ ดร.นิมิต รัตนะรัต,การริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดใน
คดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 1
มกราคม – มิถุนายน 2561

ปกป้อง ศรีสนิท,แนวทางการปรับปรุงกฎหมายเพื่อป้องกันอันตรายจากผู้กระทำความผิดหรือหลุดพ้นโทษ
ที่มีพฤติการณ์เป็นภัยต่อสังคมระยะที่ 1 ,วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,4(2564):508-509.

จิตติ ดิงศภัทย์,กฎหมายอาญา ภาค 2 ตอน 1 (2536)

รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ,หลักกฎหมายอาญาภาคทั่วไป (2554)

ชนาทิพย์ พยุงวัฒนา, และจิตรคารมย์ รัตนวุฒิ , การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกคำสั่งยึดหรืออายัด ทรัพย์สินใน
คดียาเสพติด